

دۆخى چوارچىوهى ھاۋئاھەنگى دواى كىشانەوھى سەدر لە ھەولى پىكھەنائى دىكۈمىت

04-04-2022

نووسەرەكان

ناوهندى لېكۆلىنەوھى روودداو

كورته : اش نزىكەي شەش مانگ لە ئەنجامدانى ھەلبىزادەن و چوار مانگ لە پەسەندىرىدىنى ئەنجامە كىشە لەسەرەكان لە دادگاي فىدرالى، سەدر مانۋىرىك و يارىيەكى بىن پىشىنەي كرد، ئەويش كاتىك وەك گەورەترىن فراكسىyonى شىيعە (74 كورس) و پىكھەنەرەي يەكەمى ھاۋپەيمانى زۇرىنە (رزگاركىرىنى نىشىتمانى)، داوابى لە رکابەرەكان كىد لە (چوارچىوهى ھاۋئاھەنگى) كە لە ماوهى 40 رۆژدا ھەولى پىكھەنائى دىكۈمىت بىدەن. ئەگەر ئەوان توانىيان سەركەوتتوو بن، ئەوا ئەم دەستبەردارى مافى خۆى دەبىت و دەچىتە بەرەي ئۆپۈزىسىيون!

پاسین تھا*

پاش نزیکه شهش مانگ له ئەنجامدانى ھەلبۈزاردن و چوار مانگ لە پەسەندىرىنى ئەنجامە كىشە لە سەرەكان لە دادگای فیدرالى، سەدر مانۇرپىك و يارىيەكى بن پېشىتىنەي كرد، ئەويش كاتىك وەك گەورەتىن فراكسىيۇنى شىعە (74 كورسى) و پېكھېنەرى يەكەمى ھاۋپەيمانى زۆرىنە (رزكاردىنى نېشتەمانى)، داواى لە رکابەرەكانى كرد لە (چوارچىزىوهى ھاۋائەنگى) كە لە ماوهە 40 رۆزدا ھەولۇن پېكھېنەنى حکومەت بىدەن. ئەگەر ئowan توانىيان سەركەتتۈو بن، ئەوا ئەم دەستبەردارى مافى خۇي دەبىت و دەچىتە بەرەي ئۆپۈزىيۇن!

نهنگاوهه سهدر که پیشتر له دانیشتنه که مالی عامري له گهله رکابرهه کان (2ي ديسمهبری 2021) ووه بزارده جهختي له سهدر
کردوو، زيات له ههولی گهه مارودان و شه رمه زاركردنی چوارچیوه شيعييه کهوه نزيكتره، تاوهه کو ئوهه چانس و دهرفت پندانیکي
راسته قينه بيت، بهدواي ئوهه شدا هات که لايده شيعه کان رکابه ری سهدر بؤ دووهم جار به كوكردنوه ووي "سييکي په کخه"
نهيانهیشت پلانه که بؤ راسپاردنی خه زور و ئامۆزا و هاوري نزيكه که (جهعفر سهدر) بؤ پىكھينانى حکومهتى "زۈرىنه
نيشتمانى" سهربگريت. بؤ ئەمەش گريي هەلبازاردنی سەرۋوکايهتى كۆماريان كرده بيانو ووه به گوئىرەي بېيارى دادگاي فيدرالى پىویستى
بە ئامادە بۇونى 2/3 ي پەرلەمان تارانە.

ناؤکوکیه کانی خولی پینجه‌ه می په رله‌مان جیاواز له جاره‌کانی دیکه که متبر به بربیزیه کانی سه روکایه‌تی کوamar و وه زیرانه‌وه په یوه‌ستن و
ذیاتر له سهر میکانیزمی کارکردنیانه له پاش راسپاردن و متمانه وه رگرتن. جگه له هوش، لایه‌نه شیعه‌کان ناتوانن به ٹاشکرا بهره‌نگاری
خستنه‌پرووی ناوی کوپه تاقانه‌کهی ئایه‌توللا مەحمدە باقر سه در بینه‌وه، به‌لام له بئرئه‌وهی به میکانیزم و دەستپیشخه‌ری سه در کراوه،
به پاساوی جۇراجچۇر ھەولى راگرتن و شکستپیه‌نیانی ئەگەرى راسپاردنی دەدەن. لهو نیوانه‌شدا، له یەکەم کاردانه‌وهدا له سهر ھەلدانی
تۇپەکه له لالیهن سەدرەوە بۇ گۇپەپانی ئەوان، باسی مەرجەکانی بىللاھىنى و شارەزايىن و دەستپاکى دەكەن بۇ به رېزىرى سەرەتکەن
لەگەل به رېزىركەننی به سازانی ھەردوو به ره شیعه‌که دەکریت ئەمەش، ناپاستەو خۆ وەک رەتكەننەوهەی جەعفەر سەدر
بخوندرېتەوه.

راسته جه عffer سه در کوری باوکی رو حی ئیسلامی سیاسی و چه کداری شیعه عیزاقه، له باوک و دایکیشەوھ ئامؤزا و پورزای ھاوژینى ئەحمدە خومەننیيە و خوشکەزاي رېبەرى شوین بزى شیعە لوبنان موسوسا سەدرە، بەلام له كوتای سالانى نەوهەت دا كاتىك به نوینە رايەتى باوک موقتهدا سه در چو ووه تە شارى قوم و نووسىنگەي بۇ كردو ووه تەوە، لەلاين ئىراننیيە كانەوە دەستگىر كراوه و پاش داخستنى نووسىنگە كەيشن هيىنەدە تەنكەتاو كراوه كە بە يەكىجارى ئىران بەرهە لوبنان بەجى بەھلەپت. له بەررووتىش دەستبەردارى هەمۆ ۋىيانى فەقىيەتى خۇي بۇوه و له دوا قۇناغى خۇيىدىنى بالاى حەوزەدا (البحث الخارج) چو ووه بۇ خۇيىدىنى ئەكادىمى كۆمەلناسى و جېھە عەمامەكەي كردو ووه تە چاكەت و پانتول. هەر ئەممەش وايىركە ئىستا ھەلگىشانى بۇ سەرۆ كاپتى و زىران بەر دىوارى «سېيەكى پەكھەر» بکەويت كە تان و پۇ و چوارچىوھ بنه رەتىيە كەي ئىراننیيە و گۈزارشت له بەر زەھەندى و دلەخورتىكانى تاران له ھاوكىشە ئىنگەنلىنى حکومەت دا دەكت.

دەستھەلگىنى موقتەدا سەدر لە حکومەتى جەعفەر سەدر، بە ئامانجىنەكى كاتى و بۇ بەدىھىنەنلىقى چەند ئامانجىنەكى خىرايە كە گۈنگۈرىنىان پەكخىتنى سىنېيەكى پەكىخەر، ٥ ئەڭەر بۇ ماوهى 40 رۆزىش بىت. لەم دەرفەتەدا ئەو لايىھانەتىنەمە تووانى خۇيان خىستەگەر بۇ ئەوهەتىنەم دانىشتنى ھەلبىزادىنى سەرۆك كۈمەر لە 202 پەرلەمان دا چەق بىھىسىت و نەيانھىشىت بىگاتە 220 ي پۇيىسىت، دەبىت ھەولۇبدەن لە سىنېيەكەوە بىنە دوو لەسەر سىن كە ئەمەش دانوستانىن، نازارى و كات و نىزەتكى زۆرى پۇيىسىتە.

چوارچیوه‌های هاوئاھه‌نگی ته‌نیا له‌سدر دژایه‌تی سه‌در به‌ته‌واوی کوکن، له‌وه بترازیت له‌باره‌ی حوكمرانی و به‌شکردنی حکومه‌ت زور به زحمه‌ت ده‌توانن يه‌ک ده‌نگ بن، چونکه تیکه‌له‌یده‌کن له به‌رزه‌وهندی و مه‌شره‌بی جیاواز. لهم میانه‌یه‌شدا هیندنه به‌سه ئاماژه بکریت که ئەگه‌ر هه‌ولی رازیکردنی پارتی بدهن و بەلینی سه‌رخستنی بەربىزىره‌کەی بدهن بۇ سه‌رۆکایه‌تی کۆمار، ئەوا تووشى ئىدراجى و له‌ده‌ستدانی يه‌کیتی هاوپه‌یمانیان ده‌بنه‌وه که هیلکه‌ی قەپانی راگرتنى سییه‌کە پەکخه‌رەکه‌یا يان بwoo. هەر ئەم ئالۇزىيانه‌ش له پشت راکردنی چوارچیوه‌کەن له هه‌ولی پىكھەننانی زورىنە، بۇيە له وه‌لامى سه‌دردا جارېکى دىكە دەستيان به سازان و به‌شکردنی كونافه‌ی حکومه‌ت‌ووه گەت.

لادانه کاتیبه‌کهی سه در کارتی دهستی هنریه بچووک، مامناوه‌ند و خوله‌میشی و به ریزیه سهربه‌خو تاکه کانیشی سووتاند که بو به شداری و باکوت له هه ردوده لوه خواست و گوشاری زوریان له سهر بیو، له مهولا دروستکردنی زورینه به «چوارچهوهی شیعی» بیوستی به

پارتی و سیاده‌ی خنه‌گر و حله‌بیوسی و پاریزگاریکردنیش له یه‌کیتی نیشتیمانی کوردستانه، لهم دوخته‌شدا که‌س وهک جاري پیشوو ورده هیز و سره‌به‌خوکانی بیر نابیت.

له پاش به‌یاننامه‌که‌ی کوتایی ئادار، سه‌در ره‌مه‌زانیکی ئارام ده‌باته سه‌ر و خۆی به‌کلایی ده‌کاته‌وه بۆ ئیرشادی ئایین لایه‌نگره‌کانی. رکابه‌ره‌کانیشی هه‌ر گوتاره کوئنکان دووباره ده‌کنه‌وه، دکومه‌تی کاربه‌ریکه‌ریش به سه‌رۆکایه‌تی مسته‌فا کازمی له کاری خۆی بەردەوام دەبیت که له کوتاییدا نزیک و هاوپه‌یمانی سه‌دره. دواي کوتاییهاتنى دەرفەتەکه‌ی سه‌دریش به نه‌گه‌ری زۆر بارودوچ ده‌گه‌ریته‌وه بۆ چوارگوچشی یه‌که‌م، بەلام ئەم جاره‌یان هیزه شیعه‌کان بەشی زۆرى کارتە میدیاپی و دروشمە‌کانیان له‌دەستدەن، بەتايیه‌ت تۆمەتبارکردنی سه‌در به خۆسەپاندن و تاکپه‌وی و کوئنکردنەوهی زۆرترين لایه‌ن، چونکه خوشیان ئەوهی کوتاییان پن ناکریت و عێراق ده‌چیته‌وه نیو قوئناخیکی نوی له دەممەقالی و ململانی که ره‌نگه تەمەنی بنېستى سیاسى نزیک بکاته‌وه له وادھی چاوه‌روانییه‌کانی خولی دووھم (2010)، که نو مانگی خایاند يان له‌وھش تىپه‌ریتیت. زيانمەندی ئەمەش، دۆخى ئابووری عێراق و پابهندییه دەستوورییه‌کانن.

لایه‌نکانی چوارچیوهی هاوئاھەنگی لییان روونه پیکھینانی هه‌ر دکومه‌تیک بەبن سه‌در ئەگه‌رچی له کورت مەودادا سه‌رکه‌وتووش بیت، جیگه‌ی چاوه‌روانی دوور مەودا نیبه، چونکه گه‌وره‌ترین بارستای مرۆبی سەدرییه‌کان له بەغدايە و ئەوكات عێراق ده‌گه‌ریته‌وه بۆ قوئنافی خۆپیشاندانه‌کانی سەردهمی عەبادی و هەلکوتانه سه‌ر پەرلەمان و دکومەت و داھستنی دەرگاکانی ناوچەی سه‌وز (بەهاری 2016)، بەھۆی ئەوھش که هەردوو بەرهکه چەکدارن، ئەگه‌رکانی پیکدادان زیاتر دەبیت، وا دیاریشە جگه له هەولی دۆزینەوهی شیوازیک بۆ ریکەوتن که دووباره‌کردنەوهی کوئن نه‌بیت و لانیکەمی بەرژەوەندی و دلله‌خورتیکانی رکابه‌رەکانی سه‌در و پشتووانه هەریمییه‌کانیان له‌بەرچاو بگریت، هیچ چاره‌سەریکی دیکه بۆ دوا قەیرانی سیاسى عێراق نه‌بیت که دریزگراوه و کەلەکەبۇوی قەیرانی دیکەی زۆره، له بیش هەموویانه‌وه کیشەکانی دەستووره بەرکاره‌کەی.

*شارەزای کاروباری عێراق و لیکۆلینفانی میوان له ناوەندی لیکۆلینه‌وهی روودواو.